

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ

В РІДНІЙ ШКОЛІ

№ 4 (110), 2017

ПЕРЕДПЛАТНИЙ
ІНДЕКС 68840

КЛЮЧОВІ ЗМІНИ ОНОВЛЕНИХ ПРОГРАМ ТА НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ
З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ЗНЗ. 5 - 9 КЛАСИ

ГУРТКИ ТА СЕКЦІЇ СПОРТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ В КАТЮЖАНСЬКОМУ
ВИЩОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ УЧИЛИЩІ

ПРЕЗЕНТУЄМО ЛАУРЕАТІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ
НА КРАЩИЙ УРОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ 2016 РОКУ

ПЕРЕКИДИ - ЦЕ ТАК ПРОСТО І ПОТРІБНО

УРОК ЗА П'ЄРОМ ДЕ КУБЕРТЕНОМ: «О СПОРТ! ТИ - СПРАВЕДЛИВІСТЬ!»

ДЕТАЛЬНІШЕ НА REDPRESA.UA

видавництво
**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ

В РІДНІЙ ШКОЛІ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 4 (111), 2017
липень – серпень

Виходить шість разів на рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО
ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

Заснований у 1995 р., видається з 1996 р.
До 2012 р. журнал виходив у світ під назвою «Фізичне виховання в школі»,
до 2014 р. – під назвою «Фізичне виховання в сучасній школі»
Внесено до Переліку наукових фахових видань України, у яких
можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття
наукових ступенів кандидата і доктора педагогічних наук
Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації серія КВ № 20003-9803 р. від 25.06.2013 р.
Схвалено вченою радою Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (протокол № 4 від 12 грудня 2016 р.)

Передплатний індекс 68840

ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Олексій ТИМОШЕНКО – директор Інституту фізичного виховання та спорту НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Костянтин ДМИТРЕНКО

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Анатолій ІЛЬЧЕНКО – начальник Київського обласного управління з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Валерій АРЕФ'ЄВ – доктор педагогічних наук
Іван БЕХ – доктор психологічних наук, дійсний член НАПН України
Юрій БОРОДІН – кандидат педагогічних наук
Оксана ВАЦЕБА – кандидат педагогічних наук
Едуард ВІЛЬЧКОВСЬКИЙ – доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України
Костянтин ВІХРОВ – доктор філософії, кандидат педагогічних наук
Володимир ВОЛКОВ – доктор педагогічних наук
Леонід ВОЛКОВ – доктор педагогічних наук
Анатолій ДУБЕНЧУК – методист методичного кабінету Рівненського ОІПОП
Мирослав ДУТЧАК – доктор наук з фізичного виховання та спорту
Валентина ЄРМОЛОВА – кандидат наук з фізичного виховання та спорту
Микола ЗУБАЛІЙ – кандидат педагогічних наук
Любов ІВАНОВА – кандидат педагогічних наук
Галина КОЛОМОСЬ – науковий співробітник Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України
Тетяна КРУЦЕВИЧ – доктор наук з фізичного виховання та спорту
Микола НОСКО – доктор педагогічних наук
Валерій ПОНОМАРЕНКО – кандидат педагогічних наук
Анатолій ПОПОВ – кандидат педагогічних наук
Станіслав ПРИСЯЖНИК – доктор педагогічних наук
Леонід СЕРГІЄНКО – доктор педагогічних наук
Володимир СТОЛПЕНКО – кандидат педагогічних наук
Людмила СУЩЕНКО – доктор педагогічних наук
Володимир ТКАЧУК – доктор біологічних наук
Станіслав ТРИЛІС – заслужений учитель України
Олександр ШАМИЧ – кандидат педагогічних наук
Валентина ШЕВЧЕНКО – голова Всеукраїнського благодійного фонду сприяння розвитку фізичної культури, спорту і туризму

ЗМІСТ

ДО СЕРПНЕВИХ НАРАД

- офіційні документи
- Ключові зміни оновлених програм 5–9 класів. 2
- Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи 2
- фізичне виховання у закладах профтехосвіти
- Сивко Володимир.** Гуртки та секції спортивної спрямованості в Катюжанському вищому професійному училищі 14
- плавання у школі
- Подяка батьків 16

ВСЕУКРАЇНСЬКІ КОНКУРСИ

- Ганчева Владислава, Гусєв Віктор.** Микола Денисюк посів III місце у Всеукраїнському конкурсі «Інноваційний урок фізичної культури та урок фізичної культури з елементами футболу» 2016 року 17
- Денисюк Микола.** Сюжетно-ігровий урок «Подорож у країну здоров'я». 1 клас 19
- Денисюк Микола.** Урок фізичної культури з елементами футболу. 10 клас 22

МЕТОДИКА, ПРАКТИКА, РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Сосіна Валентина.** Перекиди – це так просто і так потрібно 25

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА У ШКОЛІ

- Єрмолова Валентина.** 10 уроків із П'єром де Кубертеном. Урок 4. О Спорт! Ти – Справедливість! 30

ХОРТИНГ – НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИД СПОРТУ УКРАЇНИ

- Хатько Алла.** Біомеханіка ударів у хортингу 35
- Діхтяренко Зоя, П'ятков Сергій.** I Всеукраїнський суддівський семінар із хортингу 41

ЗАХИСТ ВІТЧИЗНИ. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

- Остапенко Олександр, Зубалій Микола.** Концепція вивчення навчального предмета «Захист Вітчизни» в загальноосвітніх навчальних закладах. Проект 43

ФУТБОЛ У ШКОЛІ

- Крамаренко Микола, Матюшко Оксана, Морозов Юрій.** Роздуми щодо удосконалення арбітражу футбольних матчів та правил гри 46

На першій сторінці обкладинки: Урок веде вчитель фізичної культури М. М. Денисюк загальноосвітньої школи I-III ступенів №35 Вінницької міської ради.
(Фото Юрія Морозова)

10 УРОКІВ ІЗ П'ЄРОМ ДЕ КУБЕРТЕНОМ*

ЄРМОЛОВА Валентина Михайлівна – директор Олімпійської академії України, професор кафедри теорії і методики фізичного виховання НУФВСУ, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, заслужений працівник фізичної культури і спорту України

Урок 4. О Спорт! Ти – Справедливість!

Мета. Після завершення цього заняття учні мають усвідомити, що справедливість – одна з основних категорій етики, що супроводжує людину протягом усього її життя за будь-яких обставин.

Базова інформація

Справедливість – поняття про належне, що містить у собі вимогу відповідності прав і обов'язків, праці та винагороди, заслуг і їх визнання, злочину й покарання, відповідності ролі різних соціальних верств, груп та індивідів у житті суспільства та їх соціального становища в ньому. В економічній науці – вимога рівності громадян у розподілі обмеженого ресурсу.

Сучасне розуміння поняття «справедливість» так подається у новому тлумачному словнику української мови: «Справедливість – правильне, об'єктивне, неупереджене ставлення до кого, чого-небудь: людські відносини, дії, вчинки, які відповідають морально-етичним і правовим нормам».

Справедливість є однією з основних категорій етики. Як риса характеру, вважається чесною. Справедливість є найважливішою категорією соціально-філософської думки, моральної, правової й політичної свідомості.

У Стародавньому Китаї справедливість розуміли як повагу до своїх людей. «У всіх справах немає нічого дорожчого за справедливість. Справедливість може принести користь людям. Присвятивши себе справедливості, станеш досконалим».

У філософії Стародавнього Сходу і Стародавньої Греції справедливість розглядалася як внутрішній принцип існування природи, як фізичний, космічний порядок, що панує в соціальному порядку. Багато разів зверталися до проблеми справедливості такі мислителі, як Г. Спенсер, Дж. Локк.

У народів різних країн уявлення про справедливість склалися стихійно, вони не закріплювалися в текстах, але існували в казках і легендах, передавалися від покоління до покоління.

*Продовження. Початок див.: 2016. – № 5; 2017. – № 1-3.
© Єрмолова В. М., 2017

Безцінні свідчення народної мудрості – міфи, казки, легенди і билини залишили нам уявлення про справедливість. У народних казках добро і справедливість перемагали, їхні герої, долаючи перешкоди, знешкоджували зло.

Соціальна справедливість – один з поширених громадських ідеалів. Його конкретний зміст, а також назва змінювалися упродовж історії суспільства.

Згідно з деякими сучасними уявленнями, реалізація цього принципу на практиці включає:

- рівність усіх громадян перед законом;
- забезпечення гарантій життєдіяльності людини;
- високий рівень соціальної захищеності.

Здійснення принципу соціальної справедливості має включати:

- забезпечення роботою кожного працездатного;
- гідну зарплату;
- соціальне забезпечення інвалідів та дітей-сиріт;
- вільний доступ громадян до освіти, охорони здоров'я, культури, спорту тощо.

Проведення роботи

◆ Роздайте учням картки з написами:

- справедливість;
- честь;
- право;
- достоїнство;
- обов'язок;
- закон.

◆ Розподіліть учнів на групи шляхом об'єднання в одну групу володарів карток з однаковим текстом.

◆ Прочитайте учням уривок з «Оди спорту» П'єра де Кубертена.

III. О Спорт! Ти – Справедливість!

*Дороги чесні і прями
До цілі з нами ти торуєш,
І в справедливості своїй
Ти нас полониш і чаруєш.*

Де ти – там самозабуття,
 Про це ти вчиш завжди і всюди.
 О Спорт – безпристрасний суддя,
 Що пристрасті суворо судить!
 І справедливість то – взірєць
 Твоїм окресленим канонам.
 О Спорт, ти сам і є борець
 За справедливість під законом!

◆ Роздайте учням кожної групи картки з висловами видатних людей про справедливість. Після обговорення представники від груп по черзі зачитують свої цитати і висловлюють спільну думку групи з приводу розуміння її змісту.

Картка «Група 1»

«Хто не вчинив несправедливості – шанобливий, але більше ніж удвічі достойний пошани той, хто її іншим не дозволяє її чинити».

ПЛАТОН – давньогрецький мислитель, як Піфагор, Парменід і Сократ є основоположником європейської філософії; засновник філософської школи, відомої як Академія Платона

Картка «Група 2»

«Справедливість – найвеличніша з добродітностей, дивовижніша та яскравіша, ніж вечірня чи ранішня зірка; тому ми і промовляємо як прислів'я: справедливість включає всі добродітності».

АРИСТОТЕЛЬ – давньогрецький учений-енциклопедист, філософ і логік, засновник класичної логіки

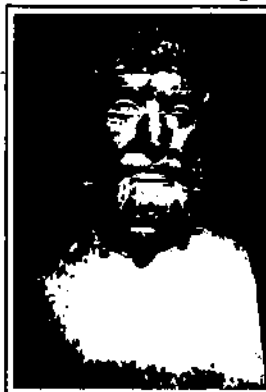
Картка «Група 3»

«Істина і справедливість – понад усе, адже тільки від них залежить велич націй».

ЕМІЛЬ ЗОЛЯ – французький романіст, критик та політичний діяч

Картка «Група 4»

«Непохитна основа держави – справедливість».

ПИНДАР – давньогрецький поет-лірик, видатний представник урочистої хорової лірики стародавньої Греції. Укладає хоріві урочисті вірші, культові гімни, похвальні пісні на честь переможців Олімпійських, Дельфійських та інших ігор

Картка «Група 5»

«Людина... дуже рано набуває почуття справедливості, але дуже пізно або зовсім не набуває поняття справедливості».

ІММАНУІЛ КАНТ – німецький філософ, родоначальник німецької класичної філософії

Картка «Група 6»

«Відсутність справедливості хоча б де-небудь є загрозою для правосуддя скрізь».

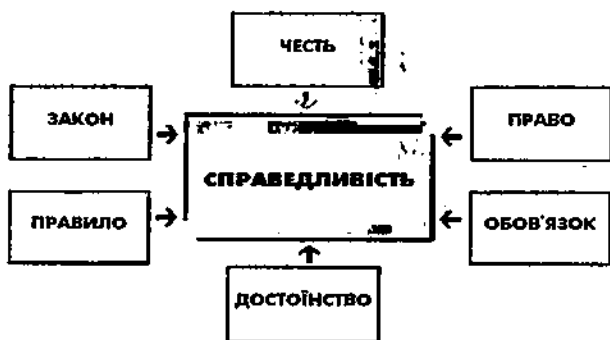
МАРТИН ЛЮТЕР КІНГ – американський проповідник і лідер руху за громадянські права 1960-х років, борець проти расизму. Нагороджений Нобелівською премією миру 1964 р.

Виступи учнів

Обговорення кожної цитати супроводжується висвітленням на екрані портрета її автора.

◆ Ми ознайомилися з думками багатьох видатних людей про поняття «справедливість». Аналізуючи ці визначення, можемо зробити висновок, що «справедливість» – дуже широке поняття і знаходить собі місце скрізь, де є людина і суспільство. Які морально-етичні якості, на вашу думку, вбирає в себе поняття «справедливість»? Запишемо їх! (Незаповнена схема намальована на дошці. З допомогою учнів учитель заповнює схему).

Отже, справедливість – це моральна якість і чеснота, властива людині як моральній істоті у її ставленні до інших людей.

Справедливість – також категорія соціальна і правова. Вона характеризує співвідношення соціальних явищ з погляду розподілу благ між людьми, включаючи співвідношення між ролями окремих людей у житті суспільства та їхнім соціальним положенням, правами і обов'язками, між достойними вчинками та їх винагородою. Невідповідність між одним та іншим оцінюється як несправедливість. Тому *почуття – розуміння – осмислення – дія* є логікою справедливого вчинку.

Справедливість – принцип адекватності суспільних зусиль людини, спрямованих на відновлення рівноваги світу (права), порушеної внаслідок діяльності чи бездіяльності члена (членів) суспільства чи суспільної інституції.

БЛОК 1

♦ Після роздачі учням кожної групи карток з висловлюваннями видатних людей про справедливість і їх обговорення представники від груп по черзі зачитують свої цитати й висловлюють спільну думку групи щодо їх розуміння.

Конверт «Група 1»

АСТРЕЯ – дочка Зевса і Феміди, богиня справедливості. За давньогрецькою міфологією, вона мешкала на землі за *золотого віку*, в найпершу й щасливу пору історії, коли люди не знали ні війн, ні турбот, ні страждань. Так назвав цей час Гесіод – перший відомий давньогрецький поет, засновник дидактичного епосу. Астрея –

остання з безсмертних, які жили з людьми під час бронзового віку.

За словами Овідія, останнього з поетів *золотої доби*, Астрея залишила землю наприкінці залізного віку, побачивши падіння людської моралі. Рятуючись від людства, вона піднялася на небеса і втілилася у сузір'я Діви. Вислів «вік Астреї» вживають у значенні щаслива пора.

Конверт «Група 2»

СПРАВЕДЛИВІСТЬ – це поняття про належне, пов'язане з невід'ємними правами людини, що змінюються відповідно до історичних умов, а правосуддя – спосіб здійснення справедливості. Більшість членів сучасного суспільства намагаються жити відповідно до законів і не переступати межу законів.

Що ж таке закон?

Музичні інструменти у Стародавній Греції

Переклад з грецької слова «закон» має багато значень. Одне з них – «музичний твір строгої форми». Цікаво, яке відношення воно має до закону? Саме тому, що для греків музика була найдосконалішим втіленням порядку. Коли всі звуки узгоджені, людина чує прекрасну мелодію, а коли хоча б один звук випадає із узгодження, гармонія втрачається. Там, де у світі все впорядковано, сама собою виникає музика: дивлячись на розмірений рух небесних світил, греки вірили, що вони породжують дивовижно гармонійні звуки. «Музику сфер», а ми її не чуємо через те, що змалечку звикли до неї. Там, де виникає музика, все знаходить свій порядок. Коли міфічний Орфей грав на лірі, то дикуни переставали бути дикунами, подавали одне одному руку, домовлялися про спільні закони і починали жити родинами, містами, державами.

Конверт «Група 3»

Стародавні греки уявляли світ і світовий порядок дуже просто. Світ для них був схожий на впорядковане родове господарство, яке вела велика сім'я олімпійських богів з допомогою нижчих божеств.

Кожний бог скрізь встигав, знаючи свою справу, а побачивши безлад, втручався і встановлював порядок. Про закони тоді ніхто і гадки не мав. Як і в будь-якій родині кожний знає, що і коли йому робити, до кого дослухатися.

Згодом люди почали жити не родовими поселеннями, а містами і державами. Виникла потреба у новій організації життєдіяльності. Люди почали замислюватися над тим, що у світі діють ядсь загальні закони, яким підпорядковуються і боги, і зірки, і земля, і люди. З того часу думка про загальні закони, які управляють і природою, і суспільством, оволоділа розумом греків.

Конверт «Група 4»

До законів природи люди доходили розумом. Тож і закони суспільства треба було відкривати самим. І тут виникли серйозні розходження. Вельможі говорили: «Ми – нащадки богів і героїв, наші діди і прадіди правили цією державою і передали нам свій досвід. Ми – багаті, міцні тілом, грамотні, по справедливості влада має належати нам». Народ був іншої думки: «Нас багато, на війні ми рятуємо державу, в мирний час наша праця годує державу, без нас вельможі безсилі – по справедливості влада має належати нам».

Справедливість сперечалася зі справедливістю, та вирішувати мав закон.

Доки суперечки точилися у старих полісах, перемагали старі сили: звички, заповіді батьків. Але коли почали утворюватися нові поліси, в яких не було звичаїв і традицій, виникла потреба у нових правилах життєдіяльності. Так з'явилися перші людські закони.

Греки розуміли, що все має свій початок і кінець. Стародавні закони були закорінені у прадавні часи і тому їх дотримувалися за традицією. Законотворці боялися, що до нових законів такої поваги не буде, і їх будуть змінювати та скасовувати. А мати закони, що часто змінюються, – все одно, що не мати жодних.

Прикладом неухильного дотримання законів у Стародавній Греції служить екехерія – священне перемир'я, яке тривало два місяці, коли припинялися будь-які військові дії й Еліда ставала священною територією, на яку ніхто не мав права вступати зі зброєю.

Конверт «Група 5»

Людина живе за законами справедливості. Прикладом цього є козацька система виховання. Козаки, як і їхні предки княжої доби, культивували фундаментальну якість – справедливість. Козацька справедливість – це правда, чесність, щирість, відвертість, самокритичність, уміння бачити свої недоліки та боротися з ними.

У нашій країні ступінь справедливості покликана визначати основний закон – Конституція України, інші закони і правосуддя. У розділі Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» закріплено широкий спектр прав і свобод людини й громадянина, що охоплює всі без винятку права і свободи, які демократичною світовою спільнотою прийнято вважати за відповідні гуманістичні стандарти у цій сфері суспільного і державного життя. Так, серед прав людини – одвічне право на вільний розвиток своєї особистості, невід'ємне право на життя, право на повагу до людської гідності, право на свободу й особисту недоторканність, право на недоторканність житла, на таємницю листування, телефонних розмов, право на невтручання в особисте й сімейне життя, право на свободу пересування і вільний вибір місця проживання, право на свободу думки й слова, право на свободу світогляду і віросповідання. Крім того, кожний громадянин нашої країни має політичні, економічні та юридичні права.

Закон – нормативно-правовий акт вищої юридичної сили, що регулює найважливіші суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов'язкових правил відповідно до Конституції України.

Правосуддя – це справедливість у дії – самостійна галузь державної діяльності, яку здійснює суд шляхом розгляду і вирішення у судових засіданнях в особливій, встановленій законом, процесуальній формі.

Конверт «Група 6»

Феміда – загально-визнаний символ правосуддя, давньогрецька богиня права й законного порядку. Головними атрибутами Феміди є меч і терези.

Терези – стародавній символ міри та справедливості. На терезах правосуддя зважують добро і зло, вину і невинуватість. У стародавній міфології владики потойбічного світу зважували добрі та злі вчинки людей, і по смертні їхня доля залежала від того, яка чаша переважить. Феміда тримає терези у правій руці.

Меч – символ духовної сили, в руках Феміди він – символ відплати. Меч богині – двосічний, оскільки закон не тільки карає, а й попереджає. Те, що його тримає ліва рука, означає сторону дії, символ сили, «своєї справи».

Мантия – урочисте, ритуальне вбрання, призначене для проведення в ньому церемонії правосуддя. Одяг покликаний забезпечити духовний перехід у стан, відповідний ритуалу і характеру дійства. Тому так важливо суддям носити мантию, залишаючи цивільний одяг для мирських справ.

Пов'язка на очах богині символізує неупередженість у винесенні рішення.

◆ Запропонуйте учням поділитися отриманою інформацією з друзями, починаючи, наприклад, з групи 1.

◆ Я думаю, що справедливість – це наслідування природі та виконання свого обов'язку, тому вона є благом людства. Вихідний принцип справедливості – радість. Несправедливість виявляється у нерівності, коли одні люди привласнюють матеріальні й духовні цінності більшою мірою, ніж інші, що породжує матеріальну й духовну нерівність.

Бути справедливим означає виконувати все те, що вимагає закон моралі.

Згадаймо наші улюблені з дитинства казки, в яких справедливість перемагає.

Виступи учнів

Учні наводять приклади казок («Попелюшка», «Горбокошик», «Івасик-Телесик», «Про правду і кривду», «Казка про мертву царівну і семеро богатирів», «Казка про рибака і рибку», «Казка про царя Салтана» та інші).

Запитання для роздумів

- Чому люди погано вчиняють?
- Як ви розумієте вислів «Кожний вчинок має бути оцінений за заслугами»?
- На вашу думку, чи важко бути справедливим?

Виступи учнів

Учні висловлюють свої думки й бачення.

◆ Кожна добра людина прагне бути справедливою і хоче, щоб у ставленні до неї теж була справедливість. Бути справедливим – означає чинити за законом моралі. Проте справедливість потребує й усвідомлення певних знань про виконання належного – писаних законів і моральних принципів.

Почуття справедливості притаманне кожній людині, оскільки совість як моральна складова нашої душі завжди з нами. Тому, якщо хтось порушує наші права, совість нам підказує, які дії мають бути справедливими.

Справедливість – це відповідність прав і обов'язків. Ми говоримо про справедливість у суспільстві, якщо бачимо, що в ньому дотримуються права й обов'язки його громадян.

Справедливість охоплює всі аспекти життя людини й суспільства. Вона встановлює відповідність відношень як у природі, так і в суспільстві. Нам хотілося б, щоб справедливість була в усьому, і ми її завжди шукаємо.

На останок послухайте одну історію. Вона сталася у стародавньому місті, де мешкав великий мудрець. Про його мудрість знали далеко за межами його рідного краю. І була в тому місті людина, яка заздрила його славі й вирішила вигадати таке запитання, щоб мудрець не зміг на нього відповісти. Пішов цей чоловік у поле, упіймав метелика, узяв його між долонями і подумав: «Запитаю я в мудреця, який метелик у мене в долонях – живий чи мертвий? Якщо він скаже – «живий», я зімкну долоні й розчавлю метелика, а якщо скаже – «мертвий», я розкрию долоні й метелик полетить. Ось тоді всі зрозуміють, хто з нас розумніший». Так все і сталося. Він упіймав метелика, пішов до мудреця і запитав його: «Який метелик у мене в руках, о мудріший: живий чи мертвий?»

На це мудрець йому відповів: «Усе у твоїх руках». Усе у ваших руках, любі діти! Ваші добрі вчинки і діла залежать тільки від вас!